

'Stille kracht' heeft nog niets aan zeggingskracht ingeboet

Sonja de Jong

Slagregens en nevel, motregen en stoom, ijsblokjes zelfs, al die vormen van water spelen een bepalende rol in de voorstelling die regisseur Ivo van Hove maakte van 'De stille kracht', de uit 1900 daterende roman van Louis Couperus. Vrijwel constant stroomt het water uit de nok van het podium. Samen met het geluidsdecor van piano en gamelanmuziek dat Harry de Wit onder de beelden zet, definieert het de sfeer.

Na een wat moeizaam, onder te veel aan tekst en te weinig aan actie gebukt gaand begin, ontrolt het verhaal zich als een gaandeweg steeds beklemmender schouwspel. Meer dan 100 jaar oud, maar nog niets aan zeggingskracht ingeboet. Otto van Oudijck is resident op Java en is overtuigd van zijn belangrijke taak om het Javaanse volk te verheffen. Zijn vrouw Leonie verveelt zich te pletter en duikt met elke aantrekkelijke man die zij ontmoet het bed in. Zij begint een hartstochtelijke relatie met Theo, Van Oudijcks zoon uit een eerder huwelijk en tegelijkertijd met Addy, het vriendje van Doddy, de zus van Theo. Van Oudijck zelf moet ondertussen het hoofd bieden aan een inlandse regent die zijn goklust financiert met geld dat

bestemd is als salaris voor de ambtenaren. Als hij deze regent ontslaat en een smeebede van diens moeder bruut afwijst, beginnen zich steeds meer onverklaarbare gebeurtenissen voor te doen. Een spiegel barst opeens, Leonie wordt onder de douche bespuugd door talloze rode straaltjes, er zijn vreemde geluiden. Is het de lokale bevolking die in opstand komt of is sprake van de geheimzinnige stille kracht van Indië?

Vleesgeworden zinnelijkheid

Van Hove respecteert grotendeels de tekst van Couperus, koos er zelfs voor om een voice-over (Hans Kesting) delen er letterlijk uit te laten voorlezen als verbinding tussen de scènes (wat mooi werkt bij de oude filmbeelden die op drie immense schermen te zien zijn), maar kleepte de handeling tot het bot uit. Het immense podium vrijwel leeg en alleen maar die regen, steeds maar die regen. Waar die leegte, gepaard aan de grote lappen tekst, aanvankelijk afstandelijkheid in de hand werkt, wordt hij geleidelijk steeds meer een beklemmende factor.

Gijs Scholten van Aschat is een buitengewoon mooie resident, koppig en stug, maar met onder het oppervlak net dat kleine laagje kwetsbaarheid. Halina Reijn speelt

de rol van Leonie met verve, als de vleesgeworden zinnelijkheid. Een kleine, maar indrukwekkende rol is weggelegd voor Marieke Heebink als de moeder van de regent. Haar spel jaagt de rillingen over je rug. Mooi is ook Maria Kraakman als Eva, die te midden van de waanzin het gezond verstand tegenwoordigt, maar gaandeweg zelf verloren raakt in de chaos.

Toneel

'De stille kracht', door Toneelgroep Amsterdam. Regie: Ivo van Hove. Blijft woont op 1 oktober in de Stadsschouwburg te Amsterdam. Hier nog te zien t/m 11 oktober en vanaf 20 januari t/m 5 februari. www.tga.nl